
Natya Shastra Chapter 21

நாட்டியஸாஸ்த்ரம் அத்தியாய: 21

Document Information

Text title : naaTyashastra adhyaaya 21

File name : natya21.itx

Category : nATyashAstra, major_works, bharata

Location : doc_z_misc_major_works

Author : Sage Bharata

Transliterated by : dpadmakar at hotmail.com

Proofread by : dpadmakar at hotmail.com

Latest update : October 6, 2001

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 24, 2024

sanskritdocuments.org

॥ பூநீரஸ்து ॥

ப⁴ரதமுநிப்ரணீ¹தம் நாட்யஸாஸ்த்ரம்

அத² ஏகவிம்ஸோ³த⁴யாய: 1

ஆஹார்யாபி⁴நயம் விப்ரா வ்யாக்²யாஸ்யாம்யநுபூர்வஸ: 1

ய்ஸ்மாத் ப்ரயோக: ³ஸர்வோ⁵யமாஹார்யாபி⁴நயே ஸ்தி²த: ॥ 1 ॥

நாநாவஸ்தா² ப்ரக்ரு¹தய பூர்வம் நைபத்²யஸாதி⁴தா: 1

அங்கா³தி³பி⁴ரபி⁴வ்யக்திமுபக³ச்²நத்யயத்நத: ॥ 2 ॥

ஆஹார்யாபி⁴நயோ நாம ஜ்ஞேயோ நேபத்²யஜோ விதி: ⁴1

தத்ர கார்ய: ப்ரயத்நஸ்து நாட்யஸ்ய ஸூப⁴மிச்ச²தா ॥ 3 ॥

[தஸ்மிந்யத்நஸ்து கர்தவ்யோ நைபத்²யே ஸித்³தி⁴மிச்ச²தா 1

நாட்யஸ்யேஹ த்வலங்காரோ நைபத்²யம் யத்ப்ரகீர்திதம் ॥ ॥ 4 ॥

சதுர்வித⁴ம் து நேபத்²யம் புஸ்தோ⁵லங்கார ஏவ ச 1

ததா²ங்கரசநா சைவ ஜ்ஞேயம் ஸஜ்ஜீவமேவ ச ॥ 5 ॥

புஸ்தஸ்து த்ரிவிதோ⁴ ஜ்ஞேயோ நாநாருபப்ரமாணத: 1

ஸந்தி⁴மோ வ்யாஜிமஸ்சைவ வேஷ்டிமஸ்ச ப்ரகீர்தித: ॥ 6 ॥

கிலிஞ்ஜசர்மவஸ்த்ராத்³யையத்³ரூபம் க்ரியதே பு³தை: ⁴1

ஸந்தி⁴மோ நாம விஜ்ஞேய: புஸ்தோ நாடகஸம்ஸர்ய: ॥ 7 ॥

வ்யாஜிமோ நாம விஜ்ஞேயோ யந்த்ரேண க்ரியதே து ய: 1

வேஷ்டயதே சைவ யத்³ரூபம் வேஷ்டிம: ஸ து ஸம்ஜ்ஞித: ॥ 8 ॥

ஸைலயாநவிமாநாநி சர்மவர்மத்⁴வஜா நகா: ³1

யே க்ரியந்தே ஹி நாட்யே து ஸ புஸ்த இதி ஸம்ஜ்ஞித: ॥ 9 ॥

அலங்காரஸ்து விஜ்ஞேயோ மால்யாப⁴ரணவாஸஸாம் 1

நாநாவித: ⁴ஸமாயோகோ³த்யங்கோ³பாங்க³விதி: ⁴ஸம்ரு³த: ॥ 10 ॥

வேஷ்டிமம் விததம் சைவ ஸங்கா⁴த்யம் க்³ரந்தி²மம் ததா² |
 ப்ராலம்பி³தம் ததா² சைவ மால்யம் பஞ்சவித⁴ம் ஸ்ம்ரு²தம் || 11 ||

சதுர்வித⁴ம் து விஜ்ஞேயம் நாட்யே ஹ்யாப⁴ரணம் பு³தை: ⁴ |
 ஆவேத்யம் ப³ந்த⁴நீயம் ச க்ஷேப்பமாரோப்யமேவ ச || 12 ||

ஆவேத்யம் குண்ட³லாதீ³ஹ யத்ஸ்யாச்ச²ரவணபூ⁴ஷணம் |
 ஆரோப்யம் ஹேமஸூத்ராதி³ ஹாராஸ்ச விவிதா⁴ஸ்ரயா: || 13 ||

ஸ்ரோணீஸூத்ராங்க³தே³ முக்தாப³ந்த⁴நீயாநி ஸர்வதா³ |
 ப்ரக்ஷேப்ய நூபுரம் வித்ய³த³வஸ்த்ராப⁴ரணமேவ ச || 14 ||

பூ⁴ஷணநாம் விகல்பம் ஹி புருஷஸ்தீ⁴ஸமாஸ்ரயம் |
 நாவித⁴ம் ப்ரவக்ஷயாமி தே³ஸஜாதிஸமுத்³ப⁴வம் || 15 ||

கூடா³மணி: ஸமுகுட: ஸிரஸோ பூ⁴ஷணம் ஸ்ம்ரு²தம் |
 குண்ட³லம் மோசகம் கீலா கர்ணாப⁴ரணமிஷ்யதே || 16 ||

முக்தாவளீ ஹர்ஷகம் ச ஸூத்ரகம் கண்ட²பூ⁴ஷணம் |
 வேதிகாங்கு³லிமுத்³ரா ச ஸ்யாத³ங்கு³லிவிபூ⁴ஷணம் || 17 ||

ஹஸ்தலீ வலயம் சைவ பா³ஹுநாலீவிபூ⁴ஷணம் |
 ருசகஸ்துலிகா கார்யா மணிப³ந்த⁴விபூ⁴ஷணம் || 18 ||

கேயூரே அங்க³தே³ சைவ கூர்பரோபிபூ⁴ஷணே |
 த்ரிஸரஸ்சைவ ஹாரஸ்ச ததா² வக்ஷோவிபூ⁴ஷணம் || 19 ||

வ்யாலம்ப³மெளக்திகோ ஹாரோ மாலா சைவாங்க³பூ⁴ஷணம் |
 தலகம் ஸூத்ரகம் சைவ ப⁴வேத்கடிவிபூ⁴ஷணம் || 20 ||

அயம் புருஷநிர்யோக: ³ கார்யஸ்த்வாப⁴ரணஸ்ரய: |
 தே³வாநாம் பார்தி²வாநாம் ச புநர்வக்ஷயாமி யோஷிதாம் || 21 ||

ஸிகா²பாஸம் ஸிகா²வ்யாலம் பிண்ட³பத்ரம் ததை²வ ச |
 கூடா³மணீர்மகரிகா முக்தாஜாலக³வாக்ஷிகம் || 22 ||

ஸிரஸோ பூ⁴ஷணம் சைவ விசித்ரம் ஸீர்ஷஜோலகம் |
 கண்ட³கம் ஸிகி²பத்ரம் ச வேணீபுச்ச: ² ஸதோ³ரக: || 23 ||

லலாடதிலகம் சைவ நாநாஸரில்பப்ரயோஜிதம் |
 ப்⁴ருகு³ச்சோ²பரிகு³ச்ச²ஸ்ச குஸுமாநுக்ரு²திஸ்ததா² || 24 ||

கர்ணிகா கர்ணவலயம் ததா² ஸ்யாத்பத்ரகர்ணிகா |
 குண்ட³லம் கர்ணமுத்³ரா ச கர்ணோத்கீலகமேவ ச || 25 ||
 நாநாரத்நவிசித்ராணி த³ந்தபத்ராணி சைவ ஹி |
 கர்ணயோர்பூ⁴ஷணம் ஹ்யேதத்கர்ணபூரஸ்ததை²வ ச || 26 ||
 திலகா: பத்ரலேகா²ஸ்ச ப⁴வேத்³க³ண்ட³விபூ⁴ஷணம் |
 த்ரிவணீ சைவ விஜ்ஞேயம் ப⁴வேத்³வக்ஷோவிபூ⁴ஷணம் || 27 ||
 நேத்ரயோரஞ்ஜநம் ஜ்ஞேயமத⁴ரஸ்ய ச ரஞ்ஜநம் |
 த³ந்தாநாம் விவிதோ⁴ ராக³ஸ்சதுர்ணம் ஸூக்லதாபி வா || 28 ||
 ராகா³ந்தரவிகல்போ⁵த² ஸோப⁴நேநாதி⁴கோஜ்வல: |
 முக்³தா⁴நாம் ஸுந்த³ரீணம் ச முக்தாபா⁴ஸிதஸோப⁴நா: || 29 ||
 ஸுரக்தா வாபி த³ந்தா ஸ்யு: பத்³மபல்லவரஞ்ஜநா: |
 அம்மராகோ³த்³யோதித: ஸ்யாத³த⁴ர: பல்லவப்ரப: || 30 ||
 விலாஸஸ்ச ப⁴வேத்தாஸாம் ஸவிப்⁴ராந்தநி⁴க்ஷிதம் |
 முக்தாவளீ வ்யாலபங்க்திர்மஞ்ஜீ ரத்நமாலிகா || 31 ||
 ரத்நாவளீ ஸூத்ரகம் ச ஜ்ஞேயம் கண்ட²விபூ⁴ஷணம் |
 த³விஸரஸ்த்ரிஸரஸ்சைவ சதுஸ்ஸரகமேவ ச || 32 ||
 ததா² ஸ்ரு³ங்க²லிகா சைவ ப⁴வேத்கண்ட²விபூ⁴ஷணம் |
 அங்க³த³ம் வலயம் சைவ பா³ஹுமூலவிபூ⁴ஷணம் || 33 ||
 நாநாஸில்பக்ரு³தாஸ்சைவ ஹாரா வக்ஷோவிபூ⁴ஷணம் |
 மணிஜாலாவநத்³த⁴ம் ச ப⁴வேத் ஸ்தநவிபூ⁴ஷணம் || 34 ||
 க²ர்ஜூரகம் ஸோச்சி²திகம் பா³ஹுநாலீவிபூ⁴ஷணம் |
 கலாபீ கடகம் ஸங்கோ² ஹஸ்தபத்ரம் ஸபூரகம் || 35 ||
 முத்³ராங்கு³லீயகம் சைவ ஹ்யங்கு³லீநாம் விபூ⁴ஷணம் |
 முக்தாஜாலாட்⁴யதலகம் மேக²லா காஞ்சிகாபி வா || 36 ||
 ரஸநா ச கலாபஸ்ச ப⁴வேச்ச²ரோணீவிபூ⁴ஷணம் |
 ஏகயஷ்டி⁴ர்ப⁴வேத்காஞ்சீ மேக²லா த்வஷ்டயஷ்டிகா || 37 ||
 த³விரஷ்டயஷ்டி ரஸநா கலாப: பஞ்சவிம்ஸக: |

த்³வாத்ரிம்ஸச்ச சது:ஷஷ்டி: ஸதமஷ்டோத்த்ரம் ததா² || 38 ||

முத்தாஹாரா ப⁴வந்த்யேதே தே³வபார்தி²வயோஷிதாம் |
நூபுர: கிங்கிணீகாஸ்ச க⁴ண்டிகா ரத்நஜாலகம் || 39 ||

ஸகோ⁴ஷே கடகே சைவ கு³ல்போ²பரிவிபூ⁴ஷாணம் |
ஜங்க⁴யோ: பாத³பத்ரம் ஸ்யாத்³ங்கு³லீஷ்வங்கு³லீயகம் || 40 ||

அங்கு³ஷ்ட²திலகாஸ்சைவ பாத³யோஸ்ச விபூ⁴ஷணம் |
ததா²லக்தகரா³ஸ்ச நாநாப⁴க்திநிவேஸித: || 41 ||

அஸோகபலாவச்சா²ய: ஸ்யாத் ஸ்வாபா⁴விக ஏவ ச |
ஏதத்³விபூ⁴ஷணம் நார்யா ஆகேஸாதா³நகா²த³பி || 42 ||

யதா²ப⁴வரஸாவஸ்த²ம் விஜ்ஞேயம் த்³விஜஸத்தமா: |
ஆக³ம்ஸ்ச ப்ரமாணம் ச ரூபநிர்வர்ணநம் ததா² || 43 ||

விஸ்வகர்மமதாத்கார்யம் ஸுபு³த்த⁴யாபி ப்ரயோக்த்ரு³பி:⁴ |
ந ஹி ஸக்யம் ஸுவர்ணேந முத்தாபி⁴ர்மணிபி⁴ஸ்ததா² || 44 ||

ஸ்வாதீ⁴நமிதி ருச்யைவ கர்த்ருமங்க³ஸ்ய பூ⁴ஷணம் |
விபா⁴க³தோ⁵பி⁴ப்ரயுக்தமங்க³ஸோபா⁴கரம் ப⁴வேத் || 45 ||

யதா²ஸ்தா²நாந்தரக³தம் பூ⁴ஷணம் ரத்நஸம்யுதம் |
ந து நாட்யப்ரயோகே³ஷு கர்தவ்யம் பூ⁴ஷணம் கு³ரு || 46 ||

கே²த³ம் ஜநயதே தத்³தி⁴ ஸவ்யாயதவிசேஷ்டநாத் |
கு³ருபா⁴வாவஸந்நஸ்ய ஸ்வேதோ³ மூர்சா² ச ஜாயதே || 47 ||

கு³ர்வாப⁴ரணஸந்நோ ஹி சேஷ்டாம் ந குருதே புந: |
தஸ்மாத்தநுத்வசக்ரு³தம் ஸௌவர்ணம் பூ⁴ஷணம் ப⁴வேத் || 48 ||

ரத்நவஜ்ஜது³த்த⁴ம் வா ந கே²த³ஜநநம் ப⁴வேத் |
ஸ்வேச்ச²யா பூ⁴ஷணவிதி⁴ர்தி³வ்யாநாமுபதி³ஸ்யதே || 49 ||

யத்நபா⁴வவிநிஷ்பந்நம் மாநுஷாணம் விபூ⁴ஷணம் |
[வேஷ்டிதம் விததம் சைவ ஸங்கா⁴த்யம் க்³ரதி²ம் தத² || 50 ||

லம்ப³ஸோபி⁴ ததா² சைவ மால்யம் பஞ்சவித⁴ம் ஸ்ம்ரு³தம் |
ஆச்சா²த³நம் ப³ஹுவித⁴ம் நாநாபத்தநஸம்ப⁴வம் || 51 ||

தஜ்ஜ்ஞேயம் த்ரிபர்காரம் து ஸூத்³த⁴ம் ரக்தம் விசித்ரிதம்] |
தி³வ்யாநாம் பூ⁴ஷ்ணவிதி⁴ர்ய ஏஷ பரிசீர்தித: || 52 ||

மாநுஷாணம் து கர்தவ்யோ நாநாதே³ஸஸமாஸ்ரய: |
பூ⁴ஷ்ணஸ்சாபி வேஷஸ்ச நாநாவஸ்தா²ஸமாஸ்ரய: || 53 ||

தி³வ்யாங்க்³நாநாம் கர்தவ்யா விப⁴க்தி: ஸ்வஸ்வபூ⁴மிஜா |
வித்³யாத⁴ரீ⁴ணம் யக்ஷீ⁴ணமப்ஸரோநாக³யோஷிதாம் || 54 ||

ரு³ஷிதை³வதகந்யாநாம் வேஷந்நாநாத்வமிஷ்யதே |
ததா² ச ஸித்³த⁴க³ந்த⁴ர்வராக்ஷஸாஸுரயோஷிதாம் || 55 ||

தி³வ்யாநாம் நரநா⁴ரீ⁴ணம் ததை²வ ச ஸிக²ண்ட³கம் |
ஸிகா²புடஸிக²ண்ட³ம் து முக்தாபூ⁴யிஷ்ட²பூ⁴ஷ்ணம் || 56 ||

வித்³யாத⁴ரீ⁴ணம் கர்தவ்ய: ஸூத்³தோ⁴ வேஷபரிச்ச²த³: |
யக்ஷிண்யோ⁵ப்ஸரஸ்சைவ கர்யா ரத்நவிபூ⁴ஷ்ண: || 57 ||

ஸமஸ்தாநாம் ப⁴வேத்³வேஷோ யக்ஷீ⁴ண கேவலம் ஸிகா² |
தி³வ்யநாமிவ கர்தவ்யம் நாக³ஸ்தீ⁴ணம் விபூ⁴ஷ்ணம் || 58 ||

முக்தாமணிலதாப்ராயா: ப²ணஸ்தாஸாம் து கேவலா: |
கார்யம் து முநிகந்யாநாமேகவேணீ⁴ரம் ஸிர: || 59 ||

ந சாபி விபூ⁴ஷ்ணவிதி⁴ஸ்தாஸாம் வேஷோ வநோசித: |
முக்தாமரகதப்ராயம் மண்ட³நம் ஸித்³த⁴யோஷிதாம் || 60 ||

தாஸாம் து சைவ கர்தவ்யம் பீ⁴தவஸ்த்ரபரிச்ச²த³ம் |
பத்³மராக³மணிப்ராயம் க³ந்த⁴ர்வீ⁴ணம் விபூ⁴ஷ்ணம் || 61 ||

வீ⁴ணஹஸ்தஸ்ச கர்தவ்ய: கௌஸும்ப⁴வஸநஸ்ததா² |
இந்த³ரநீ⁴ஸஸ்து கர்தவ்யம் ராக்ஷஸீ⁴ணம் விபூ⁴ஷ்ணம் || 62 ||

ஸிதத³ம்ஷ்ட்ரா ச கர்தவ்யா க்ரு³ஷ்ணவஸ்த்ரபரிச்ச²த³ம் |
வைரு³ர்யமுக்தாப⁴ரண: கர்தவ்யா ஸுரயோஷிதாம் || 63 ||

ஸூகபிஞ்ச²நிபை⁴அர்வஸ்த்ரை: கார்யஸ்தாஸாம் பரிச்ச²த³: |
புஷ்யராகை³ஸ்து மணிபி:⁴ க்வசித்³வைரு³ர்யபூ⁴ஷிதை: || 64 ||

தி³வ்யவாநரநா⁴ரீ⁴ணம் கார்யோ நீ⁴லபரிச்ச²த³: |
ஏவம் ஸ்ரு³ங்கா³ரிண: கார்யா வேஷா தி³வ்யாங்க்³நாஸ்ரயா: || 65 ||

அவஸ்தா²ந்தமாஸாத்³ய ஸூத்³தா⁴ கார்யா: புநஸ்ததா² |
மாநுஷ்ணம் து கர்தவ்யா நாநாதே³ஸஸமுத்³ப⁴வா: || 66 ||

வேஷாப⁴ரணஸம்யோகா³ந் க³த³தஸ்தாந்நிபோ³த⁴த |
ஆவந்த்யயுவதீநாம் து ஸிரஸ்ஸாலககுந்தலம் || 67 ||

கௌ³ட³யாநாமலகப்ராயம் ஸஸிகா²பாஸவேணிகம் |
ஆபீ⁴ரயுவதீநாம் து த்³விவேணீத⁴ர ஏவ து || 68 ||

ஸிர: பரிக³ம: கார்யோ நீலப்ராயமதா²ம்ப³ரம் |
ததா² பூர்வோதரஸ்தீ³ணம் ஸமுந்நத்³த⁴ஸிக²ண்ட³கம் || 69 ||

ஆகேஸாச்சா²த³நம் தாஸாம் தே³ஸகர்மணி கீர்திதம் |
ததை²வ த³க்ஷிணஸ்தீ³ணம் கார்யமுல்லைக்²யஸம்ப்ரயம் || 70 ||

கும்பீ⁴ப³ந்த⁴கஸம்யுக்தம் ததா²வர்தலலாடிகம் |
[க³ணிகாநாம் து கர்தவ்யமிச்சா²விச்சி²த்தி மண்ட³நம்] || 71 ||

தே³ஸஜாதிவிதா⁴நேந ஸேஷாணமபி காரயேத் |
வேஷம் ததா² சாப⁴ரணம் க்ஷூரகர்ம பரிச்ச²த³ம் || 72 ||

[ஆக³மம் சாபி நைபத்²யே நாட்யஸ்யைவம் ப்ரயோஜயேத்] |
அதே³ஸயுக்தோ வேஷோ ஹி ந ஸோபா⁴ம் ஜநயிஷ்யதி || 73 ||

மேக²லோரஸி ப³த்³தா⁴ து ஹாஸ்யம் ஸமுபபாத³யேத் |
ததா² ப்ரோஷிதகாந்தாஸு வ்யஸநாபி⁴ஹதாஸு ச || 74 ||

வேஷோ வை மலிந: கார்ய ஏகவேணீத⁴ரம் ஸிர: |
விப்ரலம்பே⁴ து நார்யாஸ்து ஸூத்³தோ⁴ வேஷோ ப⁴வேதி³ஹ || 75 ||

நாத்யாப⁴ரணஸம்யுக்தோ ந சாபி ம்ரு³ஜயாந்வித: |
ஏவம் ஸ்தீ³ணம் ப⁴வேத்³வேஷோ தே³ஸாவஸ்தா²ஸமுத்³ப⁴வ: || 76 ||

புருஷாணம் புநஸ்சைவ வேஷாந்வக்ஷயாமி தத்த்வத: |
தத்ராங்கரசநா பூர்வம் கர்தவ்யா நாட்யயோக்த்ரு³பி: || 77 ||

தத: பரம் ப்ரயோக்தவ்யா வேஷா தே³ஸஸமுத்³ப⁴வா: |
ஸிதோ நீலஸ்ச பீதஸ்ச சதுர்தோ²ரக்த ஏவ ச || 78 ||

ஏதே ஸ்வபா⁴வஜா வர்ண யை: கார்யம் த்வங்க³வர்தநம் |

ஸம்யோக³ஜா: புநஸ்சாந்யே உபவர்ண⁴ ப⁴வந்தி ஹி || 79 ||

தாநஹம் ஸம்ப்ரவக்ஷ்யாமி யதா²கார்யம் ப்ரயோக்த்ரு⁴பி: || 79 ||

ஸிதநீலஸமாயோகே³ காரண்ட³வ இதி ஸ்ம்ரு⁴த: || 80 ||

ஸிதபீதஸாமாயோகா³த்பாண்³டு³வர்ண: ப்ரகீர்தித: |

ஸிதிஅரக்தஸமாயோகே³ பத்³மவர்ண: ப்ரகீர்தித: || 81 ||

பீதநீலஸமாயோகா³த்³த⁴ரிதோ நாம ஜாயதே |

நீலரக்தஸமாயோகா³த்கஷாயோ நாம ஜாயதே || 82 ||

ரக்தபீதஸமாயோகா³த்கெள³ரவர்ண இதி ஸ்ம்ரு⁴த: |

ஏதே ஸம்யோக³ஜா வர்ண⁴ ஹ்யுபவர்ணஸ்ததா²பரே || 83 ||

தரிசதுர்வர்ணஸம்யுக்தா ப³ஹவ: ஸம்ப்ரகீர்திதா: |

ப³லஸ்தோ² யோ ப⁴வேத்³வர்ணஸ்தஸ்ய பா⁴கோ³ ப⁴வேத்தத: || 84 ||

து³ர்ப³லஸ்ய ச பா⁴கெள³ த்³வெள நீலம் முக்த்வா ப்ரதா³பயேத் |

நீலஸ்யையோ ப⁴வேத்³பா⁴க³ஸ்சத்வாரோ³ந்யே து வர்ணகே || 85 ||

ப³லவாந்ஸர்வவர்ணாநாம் நீல ஏவ ப்ரகீர்தித: |

ஏவம் வர்ணவிதி⁴ம் ஜ்ஞாத்வா நாநாஸம்யோக³ஸம்ஸர்யம் || 86 ||

தத: குர்யாத்³யதா²யோக³மங்கா³நாம் வர்தநம் பு³த: || 86 ||

வர்நதச்சா²த³நம் ரூபம் ஸ்வவேஷபரிவர்ஜிதம் || 87 ||

நாட்யத⁴ரம்ப்ரவ்ரு⁴த்தம் து ஜ்ஞேயம் தத்ப்ரக்ரு⁴திஸ்தி²தம் |

ஸ்வவர்ணமாத்மநஸ்சா²த³யம் வர்ணகைர்வேஷஸம்ஸர்யை: || 88 ||

ஆக்ரு⁴திஸ்தஸ்ய கர்தவ்யா யஸ்ய ப்ரக்ரு⁴திராஸ்தி²தா |

யதா² ஜந்து: ஸ்வபா⁴வம் ஸ்வம் பரித்யஜ்யாந்யதை³ஹிகம் || 89 ||

தத்ஸ்வபா⁴வம் ஹி ப⁴ஜதே தே³ஹாந்தரமுபாஸ்ரித: |

வேஷேண வர்ணகைஸ்சைவ ச்சா²தி³த: புருஷஸ்ததா² || 90 ||

பரபா⁴வம் ப்ரகுருதே யஸ்ய வேஷம் ஸமாஸ்ரித: |

தே³வதா³நவக³ந்த⁴ர்வயக்ஷரா³க்ஷஸபந்நகா: || 91 ||

ப்ராணிஸம்ஜ்ஞா: ஸ்ம்ரு⁴தா ஹ்யேதே ஜீவப³ந்தா⁴ஸ்ச யே³பரே |

[ஸ்த்ரீபா⁴வா: பர்வதா: நத்³ய: ஸமுத்³ரா வாஹநாநி ச || 92 ||

நாநாஸஸ்த்ராண்யபி ததா² விஜ்ஞேயா: ப்ராணிஸம்ஜ்ஞயா] |
ஸைலப்ராஸாத³யந்த்ராணி சர்மவர்மத்⁴வஜாஸ்ததா² || 93 ||

நாநாப்ரஹ்ரணத்³யாஸ்ச தே⁵ப்ராணிந இதி ஸ்ம்ரு⁶தா: |
அத்²வா காரணேபேதா⁴வந்த்யேதே ஸரீரிண: || 94 ||

வேஷபா⁴ஷாஸ்ரயோபேதா நாட்யத⁴ர்மமவேக்ஷய து |
வர்ணநாம் து விதி⁴ம் ஜ்ஞாத்வா வய: ப்ரக்ரு⁶திமேவ ச || 95 ||

குர்யாத³ங்க³ஸ்ய ரசநாம் தே³ஸஜாதிவய:ஸ்ரிததாம் |
தே³வா கௌ³ராஸ்து விஜ்ஞேயா யக்ஷாஸ்சாப்ஸரஸ்ததா² || 96 ||

ருத்³ரார்கத்³ருஹிணஸ்கந்தா³ஸ்தபநீயப்ரபா:⁴ ஸ்ம்ரு⁶தா: |
ஸோமோ ப்³ரு⁶ஹஸ்பதி: ஸூக்ரோ வருணஸ்தாரகாக³ண: || 97 ||

ஸமுத்³ரஹிமவத்³க³ங்கா:³ ஸ்வேதா ஹி ஸ்யு³ர்ப்³லஸ்ததா² |
ரக்தமங்க³ரகம் விதி³யாத் பீதௌ பு³த⁴ஹுதாஸநௌ || 98 ||

நாராயணே நரஸ்சைவ ஸ்யாமோ நாக³ஸ்ச வாஸுகி: |
தை³த்யாஸ்ச தா³நவாஸ்சைவ ராக்ஷஸா கு³ஹ்யகா நகா:³ || 99 ||

பிஸாசா ஜலமாகாஸமஸிதாநி து வர்ணத: |
ப⁴வந்தி ஷட்ஸு த்³வீபேஷு புருஷஸ்சைவ வர்ணத: || 100 ||

கர்தவ்யா நாட்யயோகே³ந நிஷ்டப்தகநகப்ரபா:⁴ |
ஜாம்பூ³த்³வீபஸ்ய வர்ஷே து நாநாவர்ணஸ்ரயா நரா: || 101 ||

உத்தராம்ஸ்து குருஸ்த்யக்த்வா தே சாபி கநகப்ரபா:⁴ |
ப⁴த்³ராஸ்வபுருஷா: ஸ்வேதா: கர்தவ்யா வர்ணதஸ்ததா² || 102 ||

கேதுமாலே நரா நீலா கௌ³ரா: ஸேஷேஷு கீர்திதா: |
நாநாவர்ண: ஸ்ம்ரு⁶தா பு⁴தா க³ந்த⁴ர்வா யக்ஷபந்நகா:³ || 103 ||

விதி³யாத⁴ராஸ்ததா² சைவ பிதரஸ்து ஸமா நரா: |
புநஸ்ச பா⁴ரதே வர்ஷே தாம்ஸ்தாந்வர்ணந்நிபோ³த⁴த || 104 ||

ராஜாந: பத்³மவர்ணஸ்து கௌ³ரா: ஸ்யாமாஸ்ததை²வ ச |
யே சாபி ஸுகி²நோ மர்த்யா கௌ³ரா கார்யாஸ்து வை: பு³தை:⁴ || 105 ||

குக்ரமிணே க்³ரஹக்³ரஸ்தா: வ்யாதி⁴தாஸ்தபஸி ஸ்தி²தா: |
ஆயஸ்தகர்மிணஸ்சைவ ஹ்யஸிதாஸ்ச குஜாதய: || 106 ||

ரு²ஷ்யயஸ்சைவ கர்தவ்யா நித்யம் து ப³த³ர்ப்பரா:⁴ |
 தப:ஸ்தி²தாஸ்ச ரு²ஷ்யோ நித்யாமேவாஸிதா பு³தை:⁴ || 107 ||
 காரணவ்யபதே³ஸேந ததா² சாத்மேச்ச²யா புந: |
 வர்ணஸ்த்ர ப்ரகர்தவ்யோ தே³ஸஜதிவஸாநுக:³ || 108 ||
 தே³ஸம் கர்ம ச ஜாதிம் ச ப்ரு²தி²வ்யுத்³தே³ஸஸம்ஸ்ரயம் |
 விஜ்ஞாய வர்தநா கார்யா புருஷாணம் ப்ரயோக³த: || 109 ||
 கிராதப³ர்ப³ராந்த⁴ராஸ்ச த்³ரவிடா:³ காஸிகோஸலா: |
 புலிந்தா³ தா³க்ஷிணாத்யாஸ்ச ப்ராயேண த்வஸிதா: ஸ்ம்ரு²தா: || 110 ||
 ஸகாஸ்ச யவநாஸ்சைவ பஹ்லவா வாஹ்லிகாஸ்ச யே |
 ப்ராயேண கௌ³ரா: கர்தவ்யா உத்தரா யே ஸ்ரிதா தி³ஸம் || 111 ||
 பாஞ்சாலா: ஸௌரஸேநாஸ்ச மாஹிஷாஸ்சௌட³ரமாக³தா:⁴ |
 அங்கா³ வங்கா:³ கலிங்கா³ஸ்ச ஸ்யாமா: கார்யாஸ்து வர்ணத: || 112 ||
 ப்³ராஹ்மண: க்ஷத்ரியாஸ்சைவ கௌ³ரா: கார்யாஸ்ததை²வ ஹி |
 வைஸ்யா: ஸூத்³ராஸ்ததா² சைவ ஸ்யாமா: கார்யாஸ்து வர்ணத: || 113 ||
 ஏவம் க்ரு²த்வா யதா²ந்யாயம் முகா²ங்கோ³பாங்க³வர்தநாம் |
 ஸ்ம்ஸ்ருகர்ம ப்ரயுஞ்ஜீத தே³ஸகாலவயோ²நுக³ம் || 114 ||
 ஸூத்³த⁴ம் விசித்ரம் ஸ்யாமம் ச ததா² ரோமஸமேவ ச |
 ப⁴வேச்சதுர்வித⁴ம் ஸ்ம்ஸ்ரு நாநாவஸ்தா²ந்தராத்தமகம் || 115 ||
 ஸூத்³த⁴ம் து லிங்கி³நாம் கார்யம் ததா²மாத்யபுரோத⁴ஸாம் |
 மத்⁴யஸ்தா² யே ச புருஷா யே ச தீ³க்ஷாம் ஸமாஸ்ரிதா: || 116 ||
 தி³வ்யா யே புருஷா: கேசித்ஸித்³த⁴வித்³யாத⁴ராதி³ய: |
 பார்தி²வாஸ்ச குமாராஸ்ச யே ச ராஜோபஜீவிந: || 117 ||
 ஸ்ரு²ங்கா³ரிணஸ்ச யே மர்த்யா யௌவநோந்மாதி³நஸ்ச யே |
 தேஷாம் விசித்ரம் கர்தவ்யம் ஸ்ம்ஸ்ரு நாட்யப்ரயோக்த்ரு²பி:⁴ || 118 ||
 அநிஸ்தீர்ணப்ரதிஜ்ஞாநாம் து:³கி²தாநாம் தபஸ்விநாம் |
 வ்யஸநாபி⁴ஹதாநாம் ச ஸ்யாமம் ஸ்ம்ஸ்ரு ப்ரயோஜயேத் || 119 ||
 ரு²ஷீணம் தாபஸாநாம் ச யே ச தீ³ர்க⁴வ்ரதா நரா: |

ததா² ச சீரப³த்³தா⁴நாம் ரோமஸம் ஸ்மஸ்ரு கீர்திதம் || 120 ||

ஏவம் நாநாப்ரகாரம் து ஸ்மஸ்ரு கார்யம் ப்ரயோக்த்ரு⁴பி⁴ |

அத ஊர்த⁴வம் ப்ரவக்ஷயாமி வேஷாந்நாநாப்ரயோக³ஜாந் || 121 ||

ஸூத்³தோ⁴ விசித்ரோ மலிநஸ்த்ரிவிதோ⁴ வேஷ உச்யதே |

தேஷாம் நியோக³ம் வக்ஷயாமி யதா²வத³ந்யூர்வஸ: || 122 ||

தே³வாபி⁴க³மநே சைவ மங்க³ளே நியமஸ்தி²தே |

திதி²நக்ஷத்ரயோகே³ ச விவாஹகரணே ததா² || 123 ||

த⁴ம்ப்ரவ்ரு²த்தம் யத்கர்ம ஸ்த்ரியோ வா புருஷஸ்ய வா |

வேஷஸ்தேஷாம் ப⁴வேச்ச²த்³தோ⁴ யே ச ப்ராயத்திகா நரா: || 124 ||

தே³வதா³நவயக்ஷாணம் க³ந்த⁴ர்வோரக³ரக்ஷஸாம் |

ந்ரு³பாணம் கர்கஸாநாம் ச சித்ரோ வேஷ உதா³ஹ்ரு²த: || 125 ||

வ்ரு³த்³தா⁴நாம் ப்³ராஹ்மணாநாம் ச ஸ்ரேஷ்ட²யமாத்யபுரோத⁴ஸாம் |

வணிஜாம் காஞ்சகீயாநாம் ததா² சைவ தபஸ்விநாம் || 126 ||

விப்ரக்ஷேத்ரியவைஸ்யாநாம் ஸ்தா²நீயா யே ச மாநவா: |

ஸூத்³தோ⁴ வஸ்த்ரவிதி⁴ஸ்தேஷாம் கர்தவ்யோ நாடகாஸ்ரய: || 127 ||

உந்மத்தாநாம் ப்ரமத்தாநாமத்⁴வகா³நாம் ததை²வ ச |

வ்யஸநோபஹதாநாம் ச மலிநோ வேஷ உச்யதே || 128 ||

ஸூத்³த⁴ரக்தவிசித்ராணி வாஸாம்ஸ்யூர்த⁴வாம்ப்³ராணி ச |

யோஜயேந்நாட்யதத்த்வஜ்ஞோ வேஷயோ: ஸூத்³த⁴சித்ரயோ: || 129 ||

குர்யாத்³வேஷே து மலிநே மலிநம் து விசக்ஷண: |

முநிநிர்க்³ரந்த²ஸாக்யேஷு யதிபாஸூபதேஷு ச || 130 ||

வ்ரதாநுக³ஸ்து கர்தவ்யோ வேஷோ லோகஸ்வபா⁴வத: |

சீரவல்கலசர்மாணி தாபஸாநாம் து யோஜயேத் || 131 ||

பரிவாண்முநிஷ்க்யாநாம் வாஸ: காஷாயமிஷ்யதே |

நாநாசித்ராணி வாஸாம்ஸி குர்யாத்பாஸூபதேஷ்வத² || 132 ||

குஜாதயஸ்ச யே ப்ரோக்தாஸ்தேஷாம் சைவ யதா²ர்ஹத: |

அந்த:புர்ப்ரவேஸே ச விநியுக்தா ஹி யே நரா: || 133 ||

காஷாயகஞ்சகபடா: கார்யாஸ்தே⁵பி யதா²விதி⁴ |
அவஸ்தா²நதரதஸ்சைவ ந்ரு²ணம் வேஷோ ப⁴வேத³த² || 134 ||

வேஷ: ஸாங்க³ராமிகஸ்சைவ ஸூராணம் ஸம்பரகீர்தித: |
விசித்ரஸஸ்த்ரகவசோ ப³த³த⁴தூ⁴ணே த⁴நூர்த⁴: || 135 ||

சித்ரோ வேஷஸ்து கர்தவ்யோ ந்ரு²பாணம் நித்யமேவ ச |
கேவலஸ்து ப⁴வேச்ச²த³தோ⁴ நக்ஷத்ரோத்பாதமங்க³ளே || 136 ||

ஏவமேஷ ப⁴வேத³வேஷோ தே³ஸஜாதிவயோ⁵நுக: ³ |
உத்தமாத⁴மமத⁴யாநாம் ஸ்த்ரீணம் ந்ரு²ணமதா²பி ச || 137 ||

ஏவம் வஸ்த்ரவிதி⁴: கார்ய: ப்ரயோகே³ நாடகாஸ்ரயே |
நாநாவஸ்தா²ம் ஸமாஸாத³ய ஸூபா⁴ஸூப⁴க்ரு²தஸ்ததா² || 138 ||

ததா² ப்ரதிஸிரஸ்சாபி கர்தவ்யம் நாடகாஸ்ரயம் |
தி³வ்யாநாம் மாநுஷாணம் ச தே³ஸஜாதிவய:ஸ்ரீதம் || 139 ||

பார்ஸ்வாக³தா மஸ்தகிநஸ்ததா² சைவ கிரீடிந: |
த்ரிவிதோ⁴ முகுடோ ஜ்ஞேயோ தி³வ்யபார்தி²வஸம்ஸ்ரீத: || 140 ||

தே³வக³நத⁴ர்வயக்ஷாணம் பந்நகா³நாம் ஸரக்ஷஸாம் |
கர்தவ்யா நைகவிஹி⁴அத முகுடா: பார்ஸ்வமௌலய: || 141 ||

உத்தமா யே ச தி³வ்யாநாம் தே ச கார்யா: கிரீடிந: |
மத⁴யமா மௌலிநஸ்சைவ கநிஷ்டா:² ஷிர்ஷமௌலிந: || 142 ||

நராதி⁴பாநாம் கர்தவ்யா மஸ்தகே முகுடா பு³தை: |
வித³யாத⁴ராணம் ச ஸித்³தா⁴நாம் சாரணநாம் ததை²வ ச || 143 ||

க்³ரந்தி²மத்கேஸமுகுடா: கர்தவ்யாஸ்து ப்ரயோக்த்ரு²பி:⁴ |
ராக்ஷோதா³நவதை³த்யாநாம் பிங்க³கேஸேக்ஷணநி ஹி || 144 ||

ஹரிச்ச²ம்மஸ்ருணி ச ததா² முகுடாஸ்யாநி காரயேத் |
உத்தமஸ்சாபி யே தத்ர தே கார்யா: பார்ஸ்வமௌலிந: || 145 ||

கஸ்மாத்து முகுடா: ஸ்ரு²ஷ்டா: ப்ரயோகே³ தி³வ்யபார்தி²வே |
கேஸாநாம் சே²த³நம் த்³ரு²ஷ்டம் வேத³வாதே³ யதா²ஸ்ருதி || 146 ||

ப⁴த³ரீக்ரு²தஸ்ய வா யஜ்ஞே ஸிரஸஸ்சா²த³நேச்ச²யா |
கேஸாநாமப்யதீ³ர்க⁴தவாத்ஸம்ரு²தம் முகுடதா⁴ரணம் || 147 ||

ஸேநாபதே: புநஸ்சாபி யுவராஜஸ்ய சைவ ஹி ।

யோஜயேத³ர்த⁴முகுடம் மஹாமாத்ராஸ்ச யே நரா: || 148 ||

அமாத்யாநாம் கஞ்சகிநாம் ததா²ஸ்ரேஷ்டி²புரோத⁴ஸாம் ।

வேஷ்டநாப³த³த⁴பட்டாநி ப்ரதீஸீர்ஷாணி காரயேத் || 149 ||

பிஸாசோந்மத்தபூ⁴தாநாம் ஸாத⁴காநாம் தபஸ்விநாம் ।

அநிஸ்தீர்ணப்ரதிஜ்ஞாநாம் லம்ப³கேஸம் ப⁴வேச்சி²ர: || 150 ||

ஸாக்யஸ்ரோத்ரியநிர்க்³ரந்த²பரிவ்ராட்³தீ³க்ஷிதேஷு ச ।

ஸிரோமுண்ட³ம் து கர்தவ்யம் யஜ்ஞதீ³க்ஷாந்விதேஷு ச || 151 ||

ததா²வ்ரதாநுக³ம் சைவ ஸேஷாநாம் விங்கி³நாம் ஸிர: ।

முண்ட³ம் வா குஞ்சிதம் வாபி லம்ப³கேஸமதா²பி வா || 152 ||

தூ⁴ர்நாநாம் சைவ கர்தவ்யம் யே ச ராதர்யுபஜீவிந: ।

ஸ்ரு³ங்கா³ரசித்தா: புருஷாஸ்தேஷாம் குஞ்சிதமூர்த⁴ஜா: || 153 ||

பா³லாநாமபி கர்தவ்யம் த்ரிஸிக²ண்ட³விபூ⁴ஷிதம் ।

ஜடாமகுடப³த³த⁴ம் ச முநீநாம் து ப⁴வேச்சி²ர: || 154 ||

சேடாநாமபி கர்தவ்யம் த்ரிஸிக²ம் முண்ட³மேவ வா ।

விதூ³ஷகஸ்ய க²லதி: ஸ்யாத்காகபத³மேவ வா || 155 ||

ஸீஷாணாமர்த²யோகே³ந தே³ஸஜாதிஸமாஸ்ரயம் ।

ஸிர: ப்ரயோக்த்ரு³பி:⁴ கார்யம் நாநாவஸ்தா²ந்தராஸ்ரயம் || 156 ||

பூ⁴ஷைணர்வ்ரணகைர்வஸ்த்ரையர்மால்யைஸ்சைவ யதா²விதி⁴ ।

ஏவம் நாநாப்ரகாரைஸ்து பு³த³த⁴யா வேஷாந்ப்ரகல்பயேத் || 157 ||

பூர்வம் து ப்ரக்த்ரு³திம் ஸ்தா²ப்ய ப்ரயோக³கு³ணஸம்ப⁴வாம் ।

ஸ்த்ரீணாம் வா புருஷாணாம் வாப்யவஸ்தா²ம் ப்ராப்ய தாத்³ரு³ஸீம் ||

158 ||

ஸர்வே பா⁴வாஸ்ச தி³வ்யாநாம் கார்யா மாநுஷஸம்ஸ்ரயா: ।

தேஷாம் சாநிமிஷத்வாதி³ நைவ கார்யம் ப்ரயோக்த்ரு³பி:⁴ || 159 ||

இஹ பா⁴வரஸாஸ்சைவ த்³ரு³ஷ்டிபி:⁴ ஸம்ப்ரதிஷ்டி²தா: ।

த்³ரு³ஷ்டயைவ ஸ்தா²பிதோ ஹ்யர்த: ²பஸ்சாத³ங்கை³ர்விபா⁴வ்யதே || 160 ||

ஏவம் ஜ்ஞீயாங்க³ரசநா நாநாப்ரக்ரு³திஸம்ப⁴வா |
 ஸஜீவ இதி ய: ப்ரோக்தஸ்தஸ்ய வக்ஷயாமி லக்ஷணம் || 161 ||

ய: ப்ராணிநாம் ப்ரவேஸோ வை ஸஜீவ இதி ஸம்ஜ்ஞித: |
 சதுஷ்பதோ³த² த்³விபத³ஸ்ததா² சைவாபத:³ ஸம்ரு³த: || 162 ||

உரகா³நபதா³ந் வித்³யாத்³ த்³விபதா³ந்²க³மாநுஷாந் |
 க்³ராம்யா ஆரண்யா: பஸவோ விஜ்ஞேயா: ஸ்யுஸ்சதுஷ்பதா:³ || 163 ||

யே தே து யத்³த⁴ஸம்பே²டைருபரோதை⁴ஸ்ததை²வ ச |
 நாநாப்ரஹரணோபேதா: ப்ரயோஜ்யா நாடகே பு³தை:⁴ || 164 ||

ஆயுதா⁴நி ச கார்யாணி புருஷாணாம் ப்ரமாணத: |
 தாந்யஹம் வர்தயிஷ்யாமி யதா²புஸ்தப்ரமாணத: || 165 ||

பி⁴ண்டி³ர்த்³வாத்³ஸதால: ஸ்யாத்³த³ஸ குந்தோ ப⁴வேத³த² |
 அஷ்டௌ சதக்⁴நீ ஸூலம் ச தோமர: ஸக்திரேவ வா || 166 ||

அஷ்டௌ தாலா த⁴நுர்ஜ்ஞேயமாயாமோ⁵ஸ்ய த்³விஹஸ்தக: |
 ஸரோ க்³தா³ ச வஜ்ரா ச சதுஸ்தாலம் விதீ⁴யதே || 167 ||

அங்கு³லாநி த்வஸி: கார்யஸ்சத்வாரிம்ஸத்ப்ரமாணத: |
 த்³வாத்³ஸாங்கு³லகம் சக்ரம் ததோ⁵ர்த⁴ம் ப்ராஸ இஷ்யதே || 168 ||

ப்ராஸவத்பட்டஸம் வித்³யாத்³த³ண்ட³ஸ்சைவ து விம்ஸதி: |
 விம்ஸதி: கணயஸ்சைவ ஹ்யங்கு³லாநி ப்ரமாணத: || 169 ||

ஸோட³ஷாங்கு³லவிஸ்தீர்ணம் ஸப³லம் ஸம்ப்ரக⁴ண்டிகம் |
 த்ரிம்ஸத³ங்கு³லிமாநேந கர்தவ்யம் கே²டகம் பு³தை:⁴ || 170 ||

ஜர்ஜரோ த்³ண்ட³காஷ்ட²ம் ச ததை²வ ப்ரதிஸீர்ஷகம் |
 ச²த்ரம் சாமரம் சைவ த்⁴வஜோ ஸ்ரு³ங்கா³ர ஏவ ச || 171 ||

யத்கிஞ்சிந்மாநுஷே லோகே த்³ரவ்யம் பும்ஸாம் ப்ரயோஜகம் |
 யச்சோபகரணம் ஸர்வே நாட்யே தத்ஸம்ப்ரகீர்திதம் || 172 ||

யத்³யஸ்ய விஷயப்ராப்தம் தேநோஹ்யம் தஸ்ய லக்ஷணம் |
 ஜர்ஜரே த்³ண்ட³காஷ்டே² ச ஸம்ப்ரவக்ஷயாமி லக்ஷணம் || 173 ||

மாஹேந்த்³ரா வை த்⁴வஜாஜ்: ப்ரோக்தா லக்ஷணர்விஸ்வகர்மண ||

ஏஷாந்யதமம் குர்யாஜ்ஜர்ஜரம் தா³ருகர்மத: || 174 ||

அத²வா வ்ரு³க்ஷயோநி: ஸ்யாத்ப்ரரோஹோ வாபி ஜர்ஜர: |
வேணுரேவ ப⁴வேச்ச²ரேஷ்ட²ஸ்தஸ்ய வக்ஷயாமி லக்ஷணம் || 175 ||

ஸ்வேதபூ⁴ம்யாம் து யோ ஜாத: புஷ்யநக்ஷத்ரஜஸ்ததா² |
ஸங்க்³ராஹ்யோ வை ப⁴வேத்³வேணுர்ஜர்ஜரார்தே² ப்ரயத்நத: || 176 ||

ப்ரமாணமங்கு³லாநாம் து ஸதமஷ்டோத்தரம் ப⁴வேத் |
பஞ்சபர்வா சதுர்க்³ரந்தி²ஸ்தாலமாத்ரஸ்ததை²வ ச || 177 ||

ஸ்தூ²லக்³ரந்தி²ர்ந கர்தவ்யோ ந ஸாகீ² ந ச கீடவாந் |
ந க்ரு³மிக்ஷதபர்வா ச ந ஹீநஸ்சாந்யவேணுபி:⁴ || 178 ||

மது⁴ஸர்பிஸ்ஸர்ஷபாக்தம் மால்யதூ⁴பபுரஸ்க்ரு³தம் |
உபாஸ்ய விதி⁴வத்³வேணும் க்³ரு³ஹ்ணியாஜ்ஜர்ஜரம் ப்ரதி || 179 ||

யோ விதி⁴ர்ய: க்ரமஸ்சைவ மாஹேப்³த்³ரே து த்⁴வஜே ஸம்ரு³த: |
ஸ ஜர்ஜரஸ்ய கர்தவ்ய: புஷ்யவேணுஸமாஸ்ரய: || 180 ||

ப⁴வேத்³யோ தீ³ர்க்⁴பர்வா து தநுபத்ரஸ்ததை²வ ச |
பர்வாக்³ரதண்டு³லஸ்சைவ புஷ்யவேணு: ஸ கீர்தித: || 181 ||

விதி⁴ரேஷ மயா ப்ரோக்தோ ஜர்ஜரஸ்ய ப்ரமாணதஜ்:³ |
அத ஊர்த்⁴வம் ப்ரவக்ஷயாமி த³ண்ட³காஷ்ட²ஸ்ய லக்ஷணம் || 182 ||

கபித்த²பி³ல்வவம்ஸேப்⁴யோ த³ண்ட³காஷ்ட²ம் ப⁴வேத்³த² |
வக்ரம் சைவ ஹி கர்தவ்யம் த்ரிபா⁴கே³ லக்ஷணந்விதம் || 183 ||

கீடைர்நோபஹதம் யச்ச வ்யாதி⁴நா ந ச பீடி³தம் |
மந்த³ஸாக²ம் ப⁴வேத்³யச்ச த³ண்ட³காஷ்ட²ம் து தத்³ப⁴வேத் || 184 ||

யஸ்த்வேபி⁴ர்லக்ஷணர்ஹீநம் த³ண்ட³காஷ்ட²ம் ஸஜர்ஜரம் |
காரயேத்ஸ த்வபசயம் மஹாந்தம் ப்ராப்நுயாத்³த்⁴ருவம் || 185 ||

அத² ஸீர்ஷவிபா⁴கா³ர்த²ம் க⁴ஊ கார்யா ப்ரயத்நத: |
ஸ்வப்ரமாணவிநிர்³தி³ஷ்டா த்³வாத்ரிம்ஸ்த்யங்கு³லாநி வை || 186 ||

பி³ல்வமத்⁴யேந கர்தவ்யா க⁴ஊ விரஸமாஸ்ரயா |
ஸ்விந்நேந பி³ல்வகல்கேந த்³ரவேண ச ஸமந்விதா || 187 ||

ப⁴ஸம்நா வா துஷைர்வாபி காரயேத்ப்ரதிஸீர்ஷகம் |
 ஸஞ்சா²த்ய து ததோ வஸ்த்ரையி³ல்வது³க்³தை⁴ர்க⁴டாஸ்ரயை: || 188 ||
 பி³ல்வகல்நே சீரம் து தி³க்³த⁴வா ஸம்யோஜயேத³க்⁴டம் |
 ந ஸ்து²லாம் நாநதாம் தந்வீம் தீ³ர்கா⁴ம் நைவ ச காரயேத | || 189 ||
 தஸ்யாமாதபஸூஷ்காயாம் ஸுஸூஷ்காயாமதா²பி வா |
 சே²த்யம் பு³தா:⁴ ப்ரகூர்வந்தி விதி⁴த்³ரு³ஷ்டேந கர்மண || 190 ||
 ஸுதீக்ஷணேந து ஸஸ்த்ரேண அர்தா⁴ர்த⁴ம் ப்ரவிப⁴ஜ்ய ச |
 ஸ்வப்ரமாணவிநிர்தி³ஷ்டம் லலாடக்ரு³தகோணகம் || 191 ||
 அர்தா⁴ங்கு³லம் லலாடம் து கார்யம் சே²த்யம் ஷட³ங்கு³லம் |
 அர்தா⁴ர்த⁴மங்கு³லம் சே²த்யம் கடயோர்த³வ்யங்கு³லம் ப⁴வேத் || 192 ||
 கடாந்தே கர்ணநாலஸ்ய சே²த்யம் த³வ்யதி⁴கமங்கு³லம் |
 தர்யங்கு³லம் கர்ணவிவரம் ததா² ஸ்யாச்சே²த்யமேவ ஹி || 193 ||
 ததஸ்சைவாவடு: கார்யா ஸுஸமா த³வாத³ஸாங்கு³லா |
 க⁴ட்யாம் ஹ்யேதத்தஸ்தா³ ச்சே²த்யே விதா⁴நம் விஹிதம் மயா || 194 ||
 தஸ்யோபரி³தா கார்யா முகூடா ப³ஹுஸில்பஜா: |
 நாநாரதந்ரதிச்ச²ந்நா ப³ஹுருபோபஸோபி⁴தா: || 194 ||
 ததோ²பகரணநீஹ நாட்யயோக³க்ரு³தாநி வை |
 ப³ஹுப்ரகாரயுத்தாநி குர்வீத ப்ரக்ரு³திம் ப்ரதி || 196 ||
 யத்கிஞ்சித³ஸமிந் லோகே து சராசரஸமந்விதே |
 விஹிதம் கர்ம ஸில்பம் வா தத்தூபகரணம் ஸ்ம்ரு³தம் || 197 ||
 யத³யஸ்ய விஷயம் ப்ராப்தம் தத்ததே³வாபி⁴க³ச்ச²தி |
 நாஸ்தந்த: புருஷாணம் ஹி நாட்யோபகரணஸ்ரயே || 198 ||
 யத³யேநோத்பாதி³தம் கர்ம ஸில்பயோக³க்ரியாபி வா |
 தஸ்ய தேந க்ரு³தா ஸ்ரு³ஷ்டி: ப்ரமாணம் லக்ஷணம் ததா² || 199 ||
 யா காஷ்ட²யந்த்ரபூ⁴யிஷ்டா² க்ரு³தா ஸ்ரு³ஷ்டிர்மஹாத்மநா |
 ந ஸாஸ்மாகம் நாட்யயோகே³ கஸ்மாத்தகே²தா³வஹா ஹி ஸா || 200 ||
 யத³த்³ரவ்யம் ஜீவலோகே து நாநாலக்ஷணலக்ஷிதம் |
 தஸ்யாநுக்ரு³திஸம்ஸ்தா²நம் நாட்யூபகரணம் ப⁴வேத் || 201 ||

ப்ராஸாத³க்³ரு³ஹயாநாநி நாநாப்ரஹரணாநி ச |
 ந ஸக்யம் தாநி வை கர்தும் யதோ²க்தாநீஹ லக்ஷணை: || 202 ||
 லோகத⁴ர்மீ ப⁴வேத்த்வந்யா நாட்டயத⁴ர்மீ ததா²பரா |
 ஸ்வபா⁴வோ லோகத⁴ர்மீ து விபா⁴வோ நாட்டயமேவ ஹி || 203 ||
 ஆயஸம் ந து கர்தவ்யம் ந ச ஸாரமயம் ததா² |
 நாட்டயோபகரணம் தஜ்ஜ்ஞைரு³ருகே²த³கர[<]ப⁴வேத் || 204 ||
 காஷ்ட²சர்மஸு வஸ்தர்ஷு ஜதுவேணுத³லேஷு ச |
 நாட்டயோபகரணநீஹ லகு⁴கர்மாணி காரயேத் || 205 ||
 சர்மவம்மத்⁴வஜா: ஸஸலா: ப்ராஸாதா³ தே³வதா³க்³ரு³ஹா: |
 ஹயவாரணயாநாநி விமாநாநி க்³ரு³ஹாணி ச || 206 ||
 பூர்வம் வேணுத³லை: க்ரு³த்வா க்ரு³தீர்பா⁴வஸமாஸ்ரயா: |
 தத: ஸுரங்கை³ர்ச்சா²த³ய வஸ்தரை: ஸாருப்யமாநயேத் || 207 ||
 அத²வா யதி³ வஸ்த்ராணமஸாந்நித⁴யம் ப⁴வேதி³ஹ |
 தாலீயைர்வா கிலிஞ்ஜைர்வா ஸ்லக்ஷணைர்வஸ்த்ரக்ரியா ப⁴வேத் || 208 ||
 ததா²ப்ரஹரணாநி ஸ்யஸ்த்ரு³ணவேணுத³லாதி³பி: |
 ஜந்துபா⁴ண்ட³க்ரியாபி⁴ஸ்ச நாநாருபாணி நாடகே || 209 ||
 ப்ரதிபாத³ம் ப்ரதிஸிர: ப்ரதிஹஸ்தம் ப்ரதித்வசம் |
 த்ரு³ணை: கிலிஞ்ஜைர்பா⁴ண்டை³ர்வா ஸாருப்யாணி து காரயேத் || 210 ||
 யத்³யஸ்ய ஸத்³ரு³ஸம் ரூபம் ஸாருப்யகு³ணஸம்ப⁴வம் |
 ம்ரு³ணமயம் தத்து க்ரு³த்ஸநம் து நாநாருபம் து காரயேத் || 211 ||
 பா⁴ண்ட³வஸ்த்ரமதூ⁴ச்சி²ஷ்டைர்லாக்ஷயாப்⁴ரத³லேந ச |
 நாகா³ஸ்தே விவிதா: ⁴ கார்யா ஹ்யதஸீஸணபி³ல்வஜை: || 212 ||
 நாநாகுஸுமஜாதீ³ஸ்ச ப²லாநி விவிதா⁴நி ச |
 பா⁴ண்ட³வஸ்த்ரமதூ⁴ச்சி²ஷ்டைர்லாக்ஷயா வாபி காரயேத் || 213 ||
 பா⁴ண்ட³வஸ்த்ரமதூ⁴ச்சி²ஷ்டைஸ்தாம்ரபத்ரைஸ்ததை²வ ச |
 ஸம்யக்³ நீலீராகே³ணுப்யப்⁴ரபத்ரேண சைவ ஹி || 214 ||
 ரஞ்ஜிதேநாப்⁴ரபத்ரேண மணீ³ஸ்சைவ ப்ரகாரயேத் |

உபாஸ்ரயமதா²ப்யேஷம் ஸூல்ப³வங்கே³ந காரயேத் || 215 ||

விவிதா⁴ முகுடா தி³வா பூர்வம் யே க³தி³தா மயா |

தே⁵ப⁴ரபத்ரோஜ்வலா: கார்யா மணீவ்யாலோபஸோபி⁴தா: || 216 ||

ந ஸாஸ்த்ரப்ரப⁴வம் கர்ம தேஷாம் ஹி ஸமுதா³ஹ்ரு³தம் |

ஆசார்யபு³த்³யா கர்தவ்யமூஹாபோஹப்ரயோஜிதம் || 217 ||

ஏஷ மர்த்யக்ரியாயோகோ³ ப⁴விஷ்யத்கல்பிதோ மயா |

கஸ்மாத்³ல்ப³லத்வம் ஹி மநுஷ்யேஷு ப⁴விஷ்யதி || 218 ||

மர்த்யாநாமபி நோ ஸக்யா விபா⁴வா: ஸர்வகாஞ்சநா: |

நேஷ்டா: ஸுவர்ணரத்நைஸ்து முகுடா பூ⁴ஷணாநி வா || 219 ||

புத்³தே⁴ நியுத்³தே⁴ ந்ரு³த்தே வா வ்ரு³ஷ்டிவ்யாபாரகர்மணி |

கு³ருபா⁴வாவஸந்நஸ்ய ஸ்வேதோ³ மூர்சா² ச ஜாயதே || 220 ||

ஸ்வேத³மூர்சா²க்லமார்தஸ்ய ப்ரயோக³ஸ்து விநஸ்யதி |

ப்ராணாத்யய: கதா³சிச்ச ப⁴வேத்³வ்யாயதசேஷ்டயா || 221 ||

தஸ்மாத்தாம்ரமயை: பத்ரைர⁴ரகை ரஞ்ஜிதைரபி |

பே⁴ண்டை³ரபி மதூ⁴ச்சி²ஷ்டை: கார்யாண்யாப⁴ரணாநி து || 222 ||

ஏவம் லோகோபசாரேண ஸ்வபு³த்³தி⁴விப⁴வேந ச |

நாட்யோபகரணா⁴ஹி பு³த⁴ ஸம்யக் ப்ரயோஜயேத் || 223 ||

ந பே⁴த்³யம் நைவ ச ச்சே²த்³யம் ந ப்ரஹர்தவ்யமேவ ச |

ரங்கே³ ப்ரஹரணை: கார்யம் ஸம்ஜ்ஞாமாத்ரம் து காரயேத் || 224 ||

அத²வா யோக³ஸிக்ஷாபி⁴ர்வித்³யாமாயாக்ரு³தேந வா |

ஸஸ்த்ரமோக்ஷ: ப்ரகர்தவ்யோ ரங்க³மத்⁴யே ப்ரயோக்த்ரு³பி: || 225 ||

ஏவம் நாநாப்ரகாரைஸ்து ஆயுதா⁴ப⁴ரணாநி ச |

நோக்தாநி யாநி ச மயா லோகாத்³ க்³ராஹ்யாணி தாந்யபி || 226 ||

ஆஹார்யாபி⁴நயோ ஹ்யேஷ மயா ப்ரோக்த: ஸமாஸத: |

அத ஊர்த⁴வம் ப்ரவக்ஷ்யாமி ஸாமாந்யாபி⁴நயம் ப்ரதி || 227 ||

இதி பா⁴ரதீயே நாட்யஸாஸ்த்ரே ஆஹார்யாபி⁴நயோ நாமைகவிம்ஸோ⁵த்யாய: |

Encoded by Padmakar Dadegaonkar dadegaonkar@yahoo.com

Natya Shastra Chapter 21

pdf was typeset on March 24, 2024

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

